

האליזר

עלון לשבת קודש

בס"ד

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

להצלחת כל התורמים לעלון, הם ובני משפחותיהם יתברכו בכל הברכות והישועות

נושא השבוע: גשם

ההפטרה: "רני עקרה" (ישעיה נד)

ב' חשון תשפ"ו 1597 (שנה לא')

פרשת נז

"ויהי לשבעת ימים ומי המבול היו על הארץ" (ו,י)

הקב"ה ברוב רחמיו ביקש מנוח לבנות תיבה במשך 120 שנה, כדי שאנשי דורו ישאלוהו לסיבת מעשיו ויפסיקו ממעשיהם הרעים ויחזרו בתשובה על מנת שלא ירד המבול ולא ימותו ברשעתם.

ואף שבוע לפני המבול שינה הקב"ה את סדר זריחת החמה, שזרחה החמה במערב ושקעה במזרח כדי שיתעוררו לשאול וישובו בתשובה ואף זה לא הועיל לעוררם.

וגם כשהחל המבול "ויהי גשם על הארץ" בתחילה הוריד הקב"ה את הגשם בצורה מתונה, ברחמים שאולי יחזרו בתשובה והיו אלה גשמי ברכה וכשלא חזרו היו למבול.

הקב"ה "מדבר" עם ישראל באמצעות הגשמים, לפי כמות ירידתם הקב"ה רומז לנו לתקן עצמנו ולשוב בתשובה כדי שירדו כיאות.

"עוד כל ימי הארץ זרע וקציר וקור וזון וקיץ וזורף ויום ולילה לא ישבתו" (ז,כב)

לפני שירד המבול היה במשך כל השנה אביב בכל העולם!! וזאת כיוון שהשמש תמיד סובבה על קו המשווה.

אולם לאחר המבול יצר הקב"ה שינוי במזג אויר ויצר את ארבע עונות השנה: סתיו, חורף, אביב וקיץ. וכל כך למה? כדי להחליש את גופם של בני אדם, על מנת שכך הם יעשו פחות עבירות, ממה שעשו קודם המבול.

"את קשתי נתתי בענן והייתה לאות ברית ביני ובין הארץ" (ט,יג)

הקשת הופיעה לראשונה בדור המבול, ולמרות יופיה וססגוניותה היא באה להזכיר לנו את הברית שכרת הקב"ה עם נח שלא יביא מבול לעולם למרות רצונו להוריד בשל הרשעים שיש בעולם.

והיו דורות שהיו ברמה רוחנית גבוהה ולא הופיעה בזמנם הקשת כדורו של רבי שמעון בר יוחאי (בראשית רבה לה,ב גמ' כתובות עז:) וע"פ החסידות וחב"ד זו הסיבה שמשחקים בל"ג בעומר [שהוא יום פטירתו של הרשב"י] בחץ וקשת.

ירידת הגשמים בידינו!!

השקפת היהדות

"השנה החולפת, שנת תשפ"ה הייתה שנת הבצורת הקשה ביותר ב- 100 שנים האחרונות, בשנת תשפ"ו צפויה ירידה של 30% בתוצרת החקלאית בשל כך". כך מדווחים גורמים מקצועיים. עלינו להבין, כי שנת בצורת אינה רק עניין של חוסר גשם או מזג אויר אלא זוהי סוגיה לאומית שמשפיעה על החקלאות, משק המים, יוקר המחיה, בטחון תזונתי, משק החשמל, הסביבה והחברה כולה ואף על הבריאות לפי שהגשם מטהר את האויר ואנשים פחות חולים. אמנם יש 6 מתקנים להתפלת מים וזה יפתור את בעיית מי השתיה אך לא יפתור את כל הבעיות שצוינו ובפרט את הפגיעה הקשה בחקלאות, את הירידה המשמעותית ביבולים

ע"פ "אור החיים" אופק תל אביב * לא לעיין בזמן תפילה * שקיעה 5:59-4:53 * סוף זמן ק"ש 9:03-8:06

יציאת ש"ר"ת: 7:06

יציאת שבת: 6:29

כניסת שבת: 5:39

וההתייבשות של עשרות אלפי דונמים אדמות חקלאות בעיקר בצפון. החקלאות נמצאת במשבר עמוק שלא היתה מעולם, דבר שיאלץ את המדינה לייבא יותר ויותר פירות, ירקות וחיטה מחו"ל, ויגרום לעלית מחירים וליוקר המחיה כשהצרכן הקטן ירגיש זאת היטב בכיסו-וכל זה בצד הגשמי.

בצד הרוחני, הגשמים הם אחד מ-4 מפתחות המסורים בידי הקב"ה, בכל פעם שהעולם נזקק לגשם נערך דיון בשמים אם להשפיע חיים או לא ח"ו. אם הוכרע לטובה ויורדים גשמים, פירושו של דבר שהקב"ה שמח בעולמו ושמח עם בריותיו ומוחל להם, החולים מרגישים טוב יותר והפרנסה מצויה יותר, זמן ירידת הגשמים זהו זמן של רחמים עת רצון, ואם לא יורדים די גשמים ומכריזים על השנה כשנת בצורת, זהו זמן לעשות חשבון הנפש ,

הגמרא (תענית ז:) מונה רשימה של חטאים שצריך לתקן, שאין גשמים נעצרים אלא בגלל מספרי לשון הרע, בגלל עזי פנים, בגלל ביטול תורה, בעוון גזל... אז בואו אחים ואחיות יקרים ניקח את הדברים לתשומת ליבנו ונעורר עצמנו להשתפר כדי שהשנה החדשה, שנת תשפ"ו הבאה עלינו ורק לטובה תהיה שנה מבורכת בגשמי ברכה, ונזכור כי בידינו הדבר!! **תשפ"ו- תהא שנה פרה ורבה בגשמים ובישועות לרוב.**

מעשה שהיה

הרשל"צ, הרב משה גלאנטי והגשם

מעשה שהיה בימי הרב הגאון הראשון לציון ורבה הראשי של ירושלים רבי משה גלאנטי זצוק"ל, שנת תל"ז היתה שחונה ולא ירדו בה גשמים, כל האנשים היו כפופים וליבם דווי בשל כך, היות והייתה שנה זו קשה ביותר ומי השתיה כמעט לא נותרו.

כל הבורות כמעט התרוקנו כולם ותקופת החורף כמעט הסתיימה, הקיץ ממשימש ובא ואין ענן אחד קטן בשמיים. ולא די בכך גם מים להשקות את השדות אין, אם כן מה יעשו והקיץ קרב ובא?! עיני כולם ייחלו לגשם המשפיע חיים לכולם, אך ארובות השמיים היו סגורים וחתומים. כל התושבים יהודים, ישמעאלים ונוצרים פרשו כפם לתפילה. המוני יהודים, התענו ונסעו להתפלל על ציונה של רחל אימנו ואל קבר דוד המלך ע"ה, גם הגויים הלכו למקום תיפלתם אך לא נענו.

אז שלח הפחה שהיה המושל בירושלים מטעם הממשל התורכי אל ראש הרבנים בירושלים, רבי משה גלאנטי זצוק"ל באיימו כי יגורש עם כל היהודים היושבים בירושלים אם לא ירד גשם תוך שלושה ימים, כי רק באשמת היהודים אין הגשם בא, והוסיף ואמר: "ואתם הנכם מתפארים להיות העם בחיר ה' בקוראכם 'אבינו אתה', תנו לנו מופת על זאת בעת צרה והראונו כי ישמע תחינתכם ואם לא, אעשה כאשר דיברתי". כל קהילת היהודים היו נבוכים ואובדי עצות.

אז הכריז הרשל"צ הרב משה גלאנטי על צום 3 ימים, אנשים, נשים וטף בכו והתחננו ללא הפוגה בבתי הכנסת לפני היכל הקודש יומם ולילה, וביום השלישי לפני שקיעת השמש ציווה הרב לכל הקהילה ללכת עימו אל קבר שמעון הצדיק ולהתפלל על ציונו בעד הגשם, וביקשם שיביאו כולם מטריות וילבשו בגדי חורף וינעלו נעלים גבוהות ויביאו גם שמיכות וכובעים כי בחזרתם יהיה גשם שוטף. תמחו כולם על דברי נבואתו היות והשמש זרחה במלוא עוזה כבימי תמוז, אולם עשו בתמימות כפי שציווה רבם. הם יצאו לדרך בשיירה ארוכה ועברו דרך שער שכם, ראה אותם הפקיד הממונה על משמר השער כי הם לבושים בלבוש חורפי כיאה ליום חורפי וגשום ופרץ בצחוק רועם. וכשסיפרו לו על נבואת רבם חרה אפו מאד וסטר לרב על לחיו. הרב הביט בו בדומיה ולאחר מכן המשיכה כל השיירה בדומיה עד שהגיעו לעמק יהושפט אל מקום קבורתו של רבי שמעון הצדיק. כרע הרב והשתטח על הציון ולחש דברי תפילה ובקשה, וכל היהודים סביבו נשאו קולם בבכי ותחינה לקב"ה שיושיעם וירד סוף סוף גשם. פתאום נשבה רוח חזקה וכל עצי הזית שבסביבה התנועעו, השמים התקדרו בעננים כבדים וגשם החל לרדת ארצה. הרב המשיך ללחוש כשממטרים עזים יורדים וכל הקהל פתחו מטריותיהם. אז בא הפקיד שסטר לרב בריצה ונפל לרגלי הרב וביקש ממנו מחילה שיסלח לו על שהכלימו ואחר נשא את הרב על כתפו כל הדרך עד שהביאו לביתו. שמחה וששון לאין קץ שררו

ברחובות ירושלים, ובמשך 3 ימים לא חדלו קולות השירה והתופים מכל בית ובית מההודאות לקב"ה ששמע תחינתם ותפילותיהם. במשך שלושה ימים ירד הגשם ללא הפוגה והשמחה הייתה גדולה מאד, ביום הרביעי בא פקיד המשמר לרב וביקש ממנו לגיירו ולצרפו אל ברית אמונת האבות ולהיות לו לעבד לשמשו כל הימים.

(אוצר המעשיות לרב ראובן בן יעקב נענה)

הלכות רעמים ברכים וקשת

פינת ההלכה

א. על ראית ברק המנהג שמברכים בשם ומלכות "עושה מעשה בראשית", ועל שמיעת רעם מברכים בשם ומלכות "שכוחו וגבורתו מלא עולם" (ש"ע אור"ח סי' רכו ס"ה, משנ"צ ס"ק ה, כה"ח ס"ק י, חז"ע עמ' תסה, הסכר: לש"ע יכול לזכר על הכרך ועם הרעם איזה צרכה שילצה משנהס והמנהג כמו שהבאנו).
ב. אין מברכים אלא בתוך זמן של "תוך כדי דיבור" לראיה או לשמיעה (ש"ע ס"ג) היינו תוך 2-3 שניות (פסקי תשובות סי' רכו ס"ו).

ג. אם היתה שהות בין הברק לרעם מברך שתי ברכות "עושה מעשה בראשית" על הברק ואח"כ כשמגיע הרעם מברך ש"כוחו וגבורתו מלא עולם", ואם בעודו באמצע הברכה על הברק שמע גם קול רעם, לא יברך אחר הרעם שכבר יצא בברכתו על הברק (חז"ע עמ' תסה מלך סכ"ל, הליכות צרכות לגר"א מלכא, הלכה צדקה לרש"ל דוד יוסף סי' רכו ס"ט ועוד).
אם היו תכופים מברך רק ברכה אחת שהיא "עושה מעשה בראשית". ואם בירך "שכוחו וגבורתו מלא עולם" יצא (משנ"צ ס"ק ה, חז"ע צרכות עמ' תסד). [כשבירך ברכה אחת ופטר שניהם הרי זה נחשב שברך את 2 הברכות ואינו יכול לחזור ולברך שוב באותו יום אא"כ כאמור בסעיף הבא].
ד. אין לברך ברכות אלו יותר מפעם אחת ביום [יום=מעלות השחר של היום עד סוף הלילה שאחריו] לדוגמא: אם ברך ביום שני בבוקר יוכל לברך רק ביום שלישי בבוקר אם יראה/שמע שוב (חז"ע עמ' תסה כדן צרכה הצורה, משנ"צ סי' רכו ס"ק ז, פסקי תשובות סי' רכו ס"ז).

אלא אם כן:

- * התפזרו העננים לגמרי וזרחה השמש וחזרו והתקשרו העננים ושוב היה רעם/ברק, יש לחזור ולברך שוב אע"פ שהוא באותו היום (ש"ע סי' רכו ס"ב).
- * הלך לישון שנת קבע בלילה וקם באמצע הלילה ושמע רעם עליו לחזור ולברך (ש"ע אין אלעזר ח"ה סי' עה, צרכה הניח ח"א שער ל, פסקי תשובות סי' רכו ס"ז, עיין חז"ע עמ' תס"ה, צרכה ה' ח"ד פ"ג ס"ט) ואפילו לא ישן כל הלילה, למחרת ביום זה יום חדש ואם יש ברק או רעם מברך (חז"ע ע"ס). שנת צהרים לא נחשבת הפסק (פסקי תשובות ס"ז).
- ה. אם לא ראה את הברק עצמו בשמים אלא רק את אור הברק [אפילו היה יושב בחדרו] מנהג העולם לברך (חז"ע עמ' תסו).
- ו. השומע קול רעמים בהיותו ישן בלילה על מיטתו והתעורר משנתו, ישפוש ידיו בשמיכה ויברך מיד [שהרי אין שהות לקום ליטול ידיים כדי לברך] (ילקו"י ח"ג עמ' תרכג).
- ז. היוצא מהשירותים וטרם נטל ידיו ושמע רעם, ישפוש ידיו בבגדיו או במגבת ויברך מיד אע"פ שעדיין לא נטל ידיו (ש"ע ס"ג ס"ק יא, ילקו"י ס"ק ג).
- ח. הרואה קשת בשמים מברך בשם ומלכות "זוכר הברית נאמן בבריתו וקיים במאמרו" (ש"ע אור"ח סי' רכט ס"א). וישתדל לכתחילה לראותה בצורת חצי עיגול ממש ולא רק קטע קטן. והמברך בכל זאת כשרואה קטע קטן יש לו על מה לסמוך (חז"ע עמ' תעג).
- ט. הרואה את הקשת בתוך שלולית או דרך הראי אינו מברך, אבל אם רואה את הקשת דרך חלון ביתו או מכונית מברך אע"פ שיש הפסק זכוית (ילקו"י ח"ג עמ' תרכה).
- י. אין לברך ברכת הקשת אלא פעם אחת ביום [יום=מעלות שחר של היום עד סוף הלילה שאחריו כמו ברעמים וברקים] אלא אם כן נתפזרו העננים לגמרי וזרחה השמש וחזרו ונתקשרו העננים ושוב הופיעה הקשת שאז חוזר ומברך אע"פ שזה באותו היום (הלכה צדקה לגר"ל יוסף ח"א סי' רכט ס"ד, פסקי תשובות סי' רכט ס"א עיין משנ"צ סי' רכט ס"ב, עיין חז"ע עמ' תעא, עיין כה"ח סי' רכט ס"ב).
- יא. אסור להסתכל בקשת יותר מדי (ש"ע ס"א) ומי שמסתכל בה הרבה עיניו כהות ח"ו (משנ"צ ס"ק ה).
- יב. מותר לומר לחברו שיש קשת כדי שגם חברו יוכל לברך על הקשת (ילקו"י עמ' תרכה) אבל אם כבר עברה הקשת אסור לספר לחברו שראה את הקשת משום מוציא דיבה [דהיינו שהקב"ה כועס על ישראל והיה מחריב את העולם אלולא הבטחתו, והקשת היא אות וברית לזה] (עיין משנ"צ ע"ס, כה"ח ע"ס).
- יג. אין צריך לעמוד כשמברך ברכות של הברק, הרעם והקשת (פסקי תשובות סי' ריח ס"א).
- יד. השומע רעם או הרואה ברק או קשת והוא נמצא בתפילה:

* אם נמצא בפסוקי דזמרה יפסיק ויברך כדן ואפילו אם הוא נמצא באמצע הפרק.

* אם נמצא בין הפרקים של ברכות קריאת שמע או בין הפרקים של קריאת שמע עצמה יפסיק

ויברך כדן, אפילו אם הוא שליח ציבור, אך באמצע הפרקים לא יפסיק (חזו"ע סידור דיני הפסקות בתפילה בסוף סס, ולקו"י אור"ח סי' מו-פח סי' נט ס"כח וס"ק כה, עיין עוד בשו"ת יצי"א ח"ח אור"ח סי' ו מהדורת תשנ"ה בתוספת גלויות וכתבי יד של מר"ן, פסקי תשובות סי' רכז ס"ה).

יד. הרואה ברכ או שומע רעם וכדו' והוא באמצע לימוד תורה, יפסיק ויברך, אך באמצע שיעור תורה לרבים לא יפסיק המגיד שיעור לברך, דאין מבטלים תלמוד תורה של רבים אף לא למצוה עוברת (פסקי תשובות ס"ה, הליכות ברכות ס"ט), אך משתתפי השיעור רשאים לברך בלחש (הליכות ברכות סס).

הלכות "ותן טל ומטר"

- החל מליל רביעי (יום לשלישי בלילה) ליל ז' בחשון מתחילים לומר ותן טל ומטר ב"ברך עלינו" :**
- א. מי שטעה וביקש "ותן טל ומטר לברכה" עוד לפני ז' בחשון – אינו צריך לחזור (שו"ע סי' קיז ס"א).
 - ב. מי שטעה מ-ז' בחשון ולא הזכיר את "ותן טל ומטר, אלא אמר את הנוסח שהורגל בו בימות הקיץ (או שמסופק מה אמר והוא בתוך 30 יום), אזי דינו כך: (ולקו"י סי' קיז ס"ו).
 1. אם נזכר בעודו עומד בברכת השנים לפני שאמר את מילת "השם", יחזור ל"ותן טל ומטר לברכה" ומשם ימשיך על הסדר (הלכה כדוכה סי' קיז ס"טו).
 2. אם אמר "ברוך אתה ה'" שבסוף ברכת השנים, ומיד נזכר יאמר "למדני חוקיך" ויחזור ל"ברך עלינו" (סס).
 3. אם כבר גמר את "ברכת השנים" ועדיין לא התחיל את ברכת "תקע בשופר", יאמר שם "ותן טל ומטר לברכה", ואח"כ ימשיך "תקע בשופר" (כזה"ח ס"ק לד).
 4. אם נזכר בעודו בין ברכת "תקע בשופר" לברכת "שמע קולנו", יחכה עד "שמע קולנו", ובתוך ברכה זו יוסיף "ותן טל ומטר לברכה" (שו"ע ס"ה, משנ"ב ס"נ יט).
 5. אם שכח לשאול גם בברכת "שמע קולנו" וחתם "ברוך אתה ה'", ומיד נזכר, יאמר "למדני חוקיך" וחוזר ושואל "טל ומטר" ומסיים שנית "כי אתה שומע תפילת כל פה" (משנ"ב סס).
 6. אם סיים כבר ברכת "שמע קולנו" ורק אח"כ נזכר, אבל עוד לא התחיל ברכת "רצה", יאמר שם "ותן טל ומטר לברכה", ואח"כ ימשיך "רצה" וכו' (שו"ע ס"ה).
 7. אם נזכר בעודו נמצא בין "רצה" ל-"יהיו לרצון אמרי פי", האחרון, חוזר לברכת "ברך עלינו" (סס).
 - אם נזכר ב"אלוקי נצור" שבסוף 18, ובאותו רגע השליח ציבור הגיע בחזרה לקדושה לא יענה על הקדושה כי אם יענה יגלה דעתו שסיים 18 ולא יוכל לחזור ל"ברך עלינו" אלא לתחילת התפילה.
 8. אם כבר סיים פסוק "יהיו לרצון אמרי פי" (האחרון) ונזכר שם, אע"פ שעדיין לא עקר רגליו, צריך לחזור לראש תפילת שמונה עשרה (שו"ע סס, משנ"ב ס"ק י"ח).
 9. אישה, אע"פ שאינה חייבת בתפילה יותר מפעם אחת ביום, אם התפללה אפילו יותר מתפילה אחת וטעתה, אעפ"כ – חוזרת כנ"ל (הלכה כדוכה סי' קו ס"ד). [מ"מ כשהתפללה תפילה אחת ביום כיאות וטעתה בתפילה השנייה או השלישית נכון שקודם שתחזור תאמר "אם אני חייבת תהיה תפילה זו תפילת חובה ואם איני חייבת לחזור תהיה תפילה זו תפילת נדבה"] (סס).

להעיר ולעורר עם המעבר לשעון חורף

כניסת שבת: כיוון שכניסת שבת מוקדמת מאוד **[נשבת הקרובה פרשת לך-לך 4:32]** יש להיערך כדי להימנע מחילול שבת ולכן יש להעביר עבודות שאינן הכרחיות ליום חמישי: כניקיון הבית, כביסות, קניות שבועיות לשבת, הכנת הסלטים והעוגות. את ה"סידורים" השבועיים אין לרכז ליום שישי אלא לבצע במשך השבוע כך נחסוך לעצמנו לחץ וכעסים מיותרים לפני שבת. הנוסעים מחוץ לעיר להתארח – יקדימו את נסיעתם כדי לא להגיע סמוך לכניסת שבת אלא מס' שעות קודם, כיון שיש תקלות לא צפויות בדרך כגון: פקקים (מעומס או תאונה חלילה) שלא יגרם להם חילול שבת. גם כשהיעד קרוב אין לצאת סמוך לכניסת שבת ולנסוע במהירות כוון שיכולים לגרום ה"ו לתאונות ולתקלות לא צפויות.

שעון שבת: יש לעדכן את "שעון שבת" ולהיזו שעה אחורה ולקראת שבת לך-לך.

שיעורי תורה: הערב ארוך יותר וממילא יש יותר זמן ללכת לשיעורי תורה.

סוף זמן קריאת שמע של שחרית: היו מוקדם בשעה 8:04 בבוקר! ולכן כל מנייני שחרית של שבת שמתחילים [קורבנות] מ- 7:00 בבוקר וכן של חול שמתחילים [קורבנות] מ- 7:30 צריכים לומר "קריאת שמע" קודם התפילה [בנוסף למה שאומרים בתפילה] כי לא יספיקו להגיע לקריאת שמע עד 8:04.